

VLADIMÍR ZÁKREJS:

Budoucnost Staroměstského náměstí.

Pominul — zdá se — zájem veřejnosti modelem Husova pomníku vzbuzený, na památku zůstaly jenom posudky. Vracíme-li se nyní opět k otázce Husova pomníku, činíme tak k vůli náměstí Staroměstskému. Bylot psáno, že zkouška s pomníkem jest částečně správná, poněvadž dnešní podoba náměstí není definitivní a přestavbou radnice se vzhled náměstí změní. Nikde však, tušíme, nebylo vyloženo, jak přestavbu či dostavbu radnice si představovat.*¹⁾ Po nevyvrácených výtkách Polívkových zajisté nikoli dle programu soutěže z r. 1904. Rovněž tak nebylo psáno, že při užším spojení pomníku Husova s radnicí bylo by možno obejít úskalí všech kritických výtek, jež pomníku byly činěny.^{**)}

Přestavbou radnice obdrží náměstí Staroměstské svou konečnou podobu půdorysnou; budou tedy snad naše rádky přijaty s pozorností, již důležitá otázka ta vyžaduje.

Vyobrazení I. ukazuje radnici Staroměstskou dle mapy z konce století osmnáctého. Kostel sv. Mikuláše jest v prostředí, jež vyžádalo si nynější podobu a není možno dosti důrazně ukázati k tomu, že nynější okolí kostela sv. Mikuláše na Starém Městě intencím Dientzenhoferovým na prsto neodpovídá, ba je na hlavu staví. To také geniální přestavba na kostel barokní nálezy při opravě kostela učiněnými na jisto postavená, naprosto potvrzuje.

Monografi kostela po stránce čistě architektonické dosud památce Dientzenhoferově dluhujeme.

K témtoto okolnostem poukázal jsem stručně v Architektonickém Obzoru 1906 r. V. č. 3. při textu k tabulce: Sochy na kostele sv. Mikuláše v Praze I.

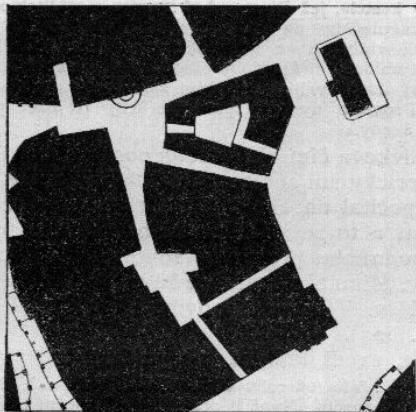
»Kostel sv. Mikuláše na Starém Městě zaslouží si po stránce slohové zvláštní studie, kteráž by intence projektanta vysvětliala a dokumentovala; náleží kostel sv. Mikuláše k nejzajímavějším památkám barokním, jak koncepcí celkovou, tak i po stránce překrásných svých detailů. — Při dnešní příležitosti k jedné podrobnosti poukážeme. Využitkování situace — kteráž od počátku XV. stol. do nedávna byla skoro nezměněna — možno důkladně konstatovati. Architekt soustředil všechnen effekt fačady ke středu náměstí, které dříve domy č. p. 936, 24, 20 a 19 utvořeno bylo. Taktéž sochy, které dříve nad hlavní římsou na postamentech věží na rozích jsou umístěny, ve smyslu idey té jsou koncipovány. Sv. Václav na západní a sv. Zikmund na východní věži, středu bližší, obrací se téměř zplna k bývalému náměstí, sv. Vít a sv. Ludmila, sochy knajní, k němu se přichylují.«

Totéž platí o sedících figurách, stejně pak o sochách sv. Benedikta, blahosl. Anežky. Tomuto prokázanému faktu program soutěže přestavby radnice z r. 1904 nehověl; naopak když vypsána byla poslední soutěž r. 1904 na přestavbu radnice, žádáno bylo programem »zachování pohledu na kostel sv. Mikuláše na Starém Městě se stanoviska B« [t. j. od vrat

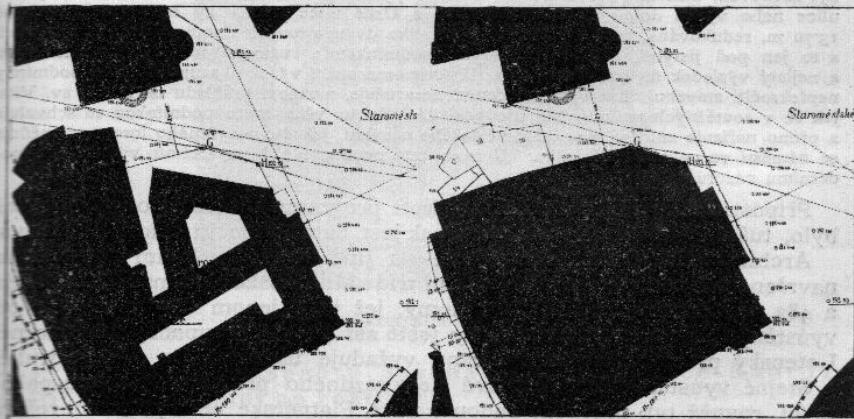
* Jak daleko zavádí dobu miněná snaha při poměrech nejasněných, ukazuje čl. „Samostatnosti“ č. 23. roč. XI.: Husův pomník. Pisatel tohoto článku klade Husův pomník na místo domu Krenova. Absurdnost této myšlenky vynikne, tušíme, z naší statí.

**) Stanovisko „Klubu za Starou Prahu“ jest čtenářům tohoto listu s dostatek známo.

domu č. p. 551 vedle Storchova domu] — a rovněž tak i dále: »vyvinutí uříznutého nároží na Staroměstském náměstí, proti kostelu sv. Mikuláše, ve způsobu vysoké věže se nepřipouští, aby celkový pohled na tento kostel s náměstí Staroměstského nebyl rušen.«

I.

II.

III.

PŮDORYS RADNICE STAROM. A OKOLÍ: I. ve stol. 18., II. nyní, III. návrh regulace.

Oba projekty tehdy ze soutěže vyloučené (architekta Polívky »Proti proudu« [pokus záchrany rázu Staroměstského náměstí a kostela sv. Miku-

láše] a projekt architekta Janáka*) »Sunt certi denique fines« podaly návrhy řešení situačního odlišné od programu, hájíce jinakou disposici. Ve příčině kostela sv. Mikuláše psal Polívka ve své průvodní zprávě (R. Wácha, Rozhledy XV., 40, kdež podán referát o soutěži) o kostele sv. Mikuláše:

„Pohledy na strany kostela, jež Dientzenhofrem pro neviditelnost svou jsou nevyvinuty, odkrývají se plánem regulačním na 150 m., z části až 600 m., kdežto jediné, velikolepé vyvinuté hlavní průčelí viditelné se činí také na 24 m., což dle uvedených dokladů se rovná zazdění největší chloubý naší z doby baroku a vědoměmu ochuzování Prahy o architektonický klenot, který dosud velikými obětními zachováván jest a celým kulturním světem Praze jest záviděn. Program nynější způsobuje tedy (i jinak při nejskvělejším luštění) městu nenahraditelné škody.“

Dle návrhu Polívka činí však vzdálenost od kost. Mikulášského 42 m., což však ani historicky ani aestheticky dokázati nelze, ježto stavitel Mikulášského kostela počítal na efekt jevíci se diváků při příchodu ze Staroměstského náměstí a to ze vzdálenosti nepoměrně menší.

Dále kladl za podmínu programu soutěže z r. 1904: »Přes čáru G, H naproti kostelu sv. Mikuláše nesmí se žádný výstupek projektovati z příčin pohledů na kostel sv. Vítá se stanoviska J« (t. j. od levého nároží domu před Týnem č. p. 603).

Co se toho týče, uvedl Polívka i s příslušnými plány (ibid. str. 1173):

„Průhled na chrám sv. Vítá od rohu ulice Celetné není zajištěn seříznutím rohu radničního bloku proti třídě assanační. Nynější průhled jest umožněn také malou výškou domu č. 28 v Úzké ulici, jehož hlavní římsa asi ve výšce $6\frac{1}{4}$ m. nad okem pozorovatelovým jest vyvýšena. Hřeben domů po regulaci však budou mít výšku ca. 30 m. nad chodníkem a tudíž po normálním zastavení dotačného bloku neuvidí se nicého. Aby dotyčný průhled byl zachován, musela by bud nastati — téměř nemožná — změna regulačních čar Kaprové ulice nebo výška domů na rohu Kaprové a Úzké ulice musila by být na 1169 m. až 1370 m. redukována, což připouští stavbu také dvoupatrových domů místo čtyřpatrových a to jen pod jistými, přesně vytknutými podmínkami; známená to však finanční oběti a nejistý výsledek do budoucnosti, jak historie omezování výšek ukazuje. Splnění podmínek nepřekročití stavební čáru výše uvedenou nezaručuje možnost průhledu na kostel sv. Vítá, jak se v soutěžních podmíncích předpokládá. Za to však touto podmínkou se schvaluje a přímo nařizuje zničení rázu Staroměstského náměstí, jakožto uzavřeného fora a přeměňuje se náměstí ve velikou křižovatku. Úprava tato neodpovídá historickému vývinu ani modernímu názoru.“

Připustime-li však, že námitky proti programu soutěže jsou platné, což bylo, tuším, s dostatek prokázáno, pak jest nutno započítí celou akci znovu.

Architekt Polívka poukázal ještě na jiné vady soutěžním programem navržené situace; to jest neukončení tříd: Mikulášské (assanační), č. p. 482 a 483, jejíž prospekt činily by domy, jež jsou jenom dvoupatrové a od vyústění třídy assanační vzdáleny ještě asi 123 m. a vypadají malicherně. Letenský prospekt s jedné strany vyžaduje ukončení se strany druhé.

Stejně vyústění ulice Kaprové do prázdného prostoru jest neuspokojující, rovněž tak prospekt budoucí ulice Platnéřské není prozatím řešen.

Jest jisto, že výstavba radnice a situační řešení disposice půdorysné jest problémem regulačním, dosud uspokojivě nerozřešeným, jež očekávanou komunikaci z Kaprové ulice a mostu assanačního nadmíru stížen jest.

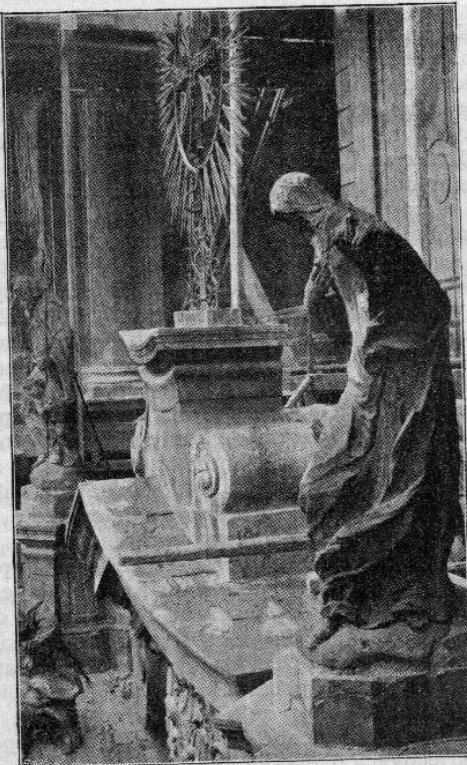
K tomu přistupuje, jak svrchu řečeno, eventuelní umístění pomníku Husova, jehož nynější rozměry postamentu obnášejí dnes $20\cdot50 \times 15$ m.

*) Na výstavě Spolku posluchačů architektury r. 1904.

□□□□□□□□□□ KRÁSA NAŠEHO DOMOVA.

Nejkratší cestou k získání určitých myšlenek bylo by vypsání ideové soutěže, jejíž podmínky byly by tyto:

1. Projekt regulační musí vyhověti komunikačně;
2. kostel sv. Mikuláše může klidně pozorován být i z pravé vzdálenosti, totiž **11'60 m.**;

Z PRŮČELÍ KOSTELA SV. MIKULÁŠE.

3. ukončení prospektu assanační třídy, ulice Kaprové a Platnéřské musí se řešit;

4. umístiti pomník Husův.

Jest ovšem pochybno, lze-li všem podmínkám vyhověti naprosto.

Budť jak budť, zapomene se časem, zdali žádal ten či onen to či ono, zapomene se na osobu, ale zůstává pro dalekou budoucnost památník snaž a úcty před předchůdci; pokládal jsem za svoji povinnost na některé okolnosti poukázati.